

HONMŰVÉS Z.

PESTEN vasárnap junius 14^{kéa} 1835.

K Ö L T É S Z E T.

Vágy a' távulba.

Merre szálltok szívem

Forró vágyai?

Merre vágytok édes

Óhajtásai?

A' kegyelt alföldön,

Hol Tiszánk táján

Hó homok terül el,

Ott a' szőke lány.

Ott közelg a' szellő

Szőke fűrtjéhez,

Ott simúl a' boldog

Hattyu-kebléhez.

Ott csókolja a' fű

Gyenge lábait,

Mézes ajka ottan

Zengi daljait.

'S arra szállnak szívem

Forró vágyai;

Arra vágnak édes

Óhajtásai.

F. János Budáról.

Shakespeare.

Shakespeare (olvasd Sekszpir) az angol hon legnagyobb dramaticus költője, született Stratfordban, Warwiek grófságban aprilis 23-án 1564-ben! — Ifjúkori életéről, bár fáradságot 's utána járást eletrajza leírói nem kíméltek is, alig lehet valami bizonyost tudni. Ő volt legöregebb több testvérei között. Atyja Shakespeare John kéztyű csináló, azután mészáros, végre gyapjú-kereskedő volt; Stratfordban hivatallal is megtiszteltetett. Shakespeare ifjúkori tanulmányát az alsó iskolában kezdte, hol a' diák nyelvben kézikönyvül szolgált neki a' VI. Henrikől irtt nyelvtudomány, mellyben egy dicsérő versezet is volt diák nyelven írva az angol föld akkori királynéjához Erzsébet-hez. Tizennyolcz esztendő korában feleségül vette egy földbirtokos leányát Hartway Annát, ki nála 8 évvel volt korosabb. Ez őt három gyermekkel ajándékozámeg. Házassága különös befolyással nem hatott Shakespeare sorsára, ki több írók bizonyítása szerint jókedvű, elmés és vidám volt. Hogy egy báró boszúját elkerülhesse, kinek erdejébe éjjel befutott, 's kit egyik versezetében igen neveltséges színben adott elő, Londonba szaladt 1584-ben. — Hogy lakhelyét megváltoztassa, fő okul szolgált elharapózni kezdő melancholiája, azon kínzó unalom, melly őt gyötré az atyai háznál, nem szerencsés házassága, 's belső elhivatásának meg nem felelő munkálatai, melyeknek ő magát alávetni kénytelenítettett. Londonban eleintén a' játékszin előtt az uraságok lovait tartotta, míg a' játék folyt. Ne-

hány évvel azután, mint színész lépett-fel, 's különösen jól adta Hamletban a' lelket, 's nem is lehetett testvérével egybehasonlítani, ki szintén színész vala. Legelső munkálatja mint drama-költőnek (1589.) a' régi játékszin javítása volt.

Igy lelánczolva levén Londonba, egy-egy kevés ideig kirándult Stratfordba, 's évenként két három játékdarabot hozott-be. Első volt „Perikles“ mellyet 1590-ben írt. Minthogy miveit olcsón fizették, rendesen szorult állapotban élt. Mi előtt dramai munkákhoz fogott, írt jócska számmal sonetteket 's más nagyobb költeményeket, mint: Venus és Adonis, Lucretia 's tb. Mivei a' 16-dik század szerint olvas izlésűek, melly akkor egész Európában divatozott. Különösen kintűntek azok a' választott képek gazdagsága, elmésség, 's a' stílus csinosága által. Sonettjein báj és szerelmes ábránd vonul-el. Azon idő, midőn Shakespeare a' játékszinnek írt, különösen kedvező volt, mert Anglia kinyugodva magát Erzsébet uralkodása alatt a' hosszas és véres honi háborútól, maga a' királyné éleszté-fel a' gyönyörűsége és játékra vonzó kedvet. Shakespeare fellépett, 's elkezdte hazája történetét színpadra állítani: Erzsébet zsarnoki uralkodását számba nem véve, az udvarra és nemességre semmit sem ügyelve, merészelte teremtményeit irtózás nélkül előadni. Kemény színekkel festette 8-ik Henrichnek, a' királyné atyjának, zsarnokságát, pazérlását. Így lett Shakespeare a' nép költőjévé, 's egykorú kedvenczévé. Munkáit, mellyek 36 darabra mennek, 1589 és 1614 között írta. Ő egyiránt jeles mind a' szomorú játék komolyságában mind a' vigjáték kicsapongó humorában. Lelke elől semmi se villan-el, mi valamelly módon a' helyezet érdekét nevelné. Egy költő sem ért oly ügyesen, mint ő, sok karaktert élesen és pontosan kifejezni, 's egész végig oly művészileg megtartani. Innen származik hogy ő nem csak az angol honnak hanem egész művelt földnek is költője. Az igazság és erő, ama számos művészileg beszótt játsziságok, azon kellem és hűség, mellyel a' szokásokat, pártfeleket, és a' mult kornak polgári háborúját lefesti, ezek teszik előttünk oly érdekessé és hatóvá 3-dik Richardot, VI. VII. és VIII. Henrichet. Éppen oly nagy és eredeti ő minden vigjátékaiban az asszonyi karakter lefestésében is; mint például „az athenei Timon — tévedések — 's nyár-éji álomban“ látható.

A' mester művein látszó hibák korának hibái. Az angol hon több kiadásait bírja költeményeinek. Először egészen 1623-ban jelentek-meg. Német országban fordították és magyarázták Shakespeare-t: Wieland, Eschenburg, Schlegel, Tieck, Voss, és Horn Ferencz.

Shakespeare 1614-ben hagyá-el Londont 50 éves korában. Szülő helyére vissza ment, hol két esztendő nyugalomban töltött, alkal-

mas vagyonnal birván. Éppen születése napján 1616-ban 52-ik esztendő's korában meghalt. Ezen napon halt-meg a' spanyol költő

Vas ut Athéna 's a' pyräusi kikötő közt. Athenai levelek szerint ezen vas ut a' fővárostól az említett hajdani kikötőig, melly 1½ mértföldnyire fekszik oda, nem sokára munkába vétetik. A' miv elkészítése Fer al di urra van bizva azon haszonremény mellett, hogy 99 esztendeig övé és örököseié leend az uti vám. A' kormány máris kijelelte a' hozzá szükséges telket. A' megkívántató vas és műszerek, mint hiszik, angol országból fognak hozattatni. — E' szerint a' kis új görög országnak hamarabb lesz vas utja, mint több más ezer éves nagy országnak.

HAZAI HIRLELŐ.

Kiss Károly ur alapítványa a' magyar nyelv ügyében.

Az 1835-dik esztendő június 1-ső 's több napjai Várad-Olasziban folytatva tartatott t. us. Bihar vmgye közgyűlése jegyző könyvének kivonata.

„Báro Mariássy-ezeredben szolgáló százados kapitán Kiss Károly ur folyó eszt. majus 15-ről költ levelében kinyilatkoztatja: hogy azon czélból, hogy az itteni B. Mariássy 37-dik magyar gyalog ezere d nevelő intézetében honi nyelvünk mind inkább terjedjen és a' nevendékek annak megtanulásában tett iparjai néműleg jutalmaztassanak, csekély tehetsége szerint, míg a' cs. k. hadseregűnél szolgál — következő alapítványt szerzett; nevezetesen: — Két ezüst mell-pénzt általadott b. Barkó Eduard főhadnagy urnak, az említett intézet mostani igazgatójának olly felszólítással, hogy az e' tárgyban megkéretett ezere di kormánynak lejövendő engedelmevel az évenként teendő próbatételnél magokat leginkább megkülönböztető két nem magyar ifiak melljére függesztené, kik közül egyik a' felső osztályból ha t, másik az alsó ből négy pengő ftot kapjon ajándéku l. — Mivel pedig hivatala utján innen távozni kénytelenítettvén az ide i próbatételnél jelen nem lehet, kéri a' megye Rendeit, hogy nemcsak az idén, hanem jövendőre nézve is az igazgató tisz t ur által meghatározandó napon tartandó próbatételre keblőkből valakit kinevezni, ki mind a' próbatételben jelen lenni, mind a' jutalmakat, mellyek 10 pengő ftokban levéltárnok Jak ab Mihály urnál ezen évre letéve vannak, kiosztani fogja, kiküldeni méltóztassanak. — Végzés. Tiszta hazafiúi indulatút hebizonyító ezen nemes ajánlás, melly édes anya-nyelvünk terjesztésére és általa a' viszontagságokkal küzdő nemzét fenn maradására czélhoz vezető eszközökhöz nyúl, mélyebben érdeklé a' megye Rendeit, mintsem hogy az alapítványi oklevél felolvastakor hangos felkiáltásokban nyilvánított öröme rztetők 's buzgó kívánságok emléké t jegyzőkönyvökben ezennel örökíteni ne kívánnák. — Egész készséggel sietnek tehát a' benne vetett bizodalomnak megfelelni, 's a' váradi járás fő szolgabiráját ezennel állandóul megbizzák, hogy a' párban nekie kiadandó alapítványi levél értelmében a' próbatételben mindenkor jelen legyen, és annak kimeneteléről a' megjutalmazott nevendékek neveinek kijelelésével a' köz gyűlésre minden évben jelentést tegyen. — Melly végzésök tartalmáról 's ezen hazafi tettért mondott szíves köszönetjek 's hajlandóságokról az

alapító cs. k. százados kapitán urat a' ns. ezereid útján tudósíttatni rendelik." — Kiadta aljegyző Tóperczér Ödön m. k.

Nagyvárad i inneplés a' casino kertjében. Felséges királyunk névnapjának tiszteletére maj. 31-én a' bihari casinónak vigkedvű vendéglője Nauta Samuel ur csinos kivilágosítással díszesíté a' casino kertjét. A' debreczeni Bóka barna hangásznak bandája jó egybehangzó török muzsikával nevelé a' számos vendégek kedvét. A' szabad ég alatt terített két hosszú asztal közé mintegy fél ölnyi magosságú csinos pyramis állíttatott, mellynek két oldalán tojásdad alakban átlátszólag tűnt elő a' fels. király és királyné mellképe; más két oldalán pedig magyar ország és Bihar megye czimere. A' f. király képe alatt olvasható vala:

Élj haza atyja soká! Te, kinek fő gondod e' három
Legbecesebb kincsünk: a' törvény, béke, szabadság!

A' f. királyné képe alatt:

Polgár! adj ma országodnak
Hála- 's tisztelet-adót;
Mert e' nap adott neked is
Törvény- és béke-adót.

Magyar ország czimere alatt:

Nézd Magyar! dicső hazádnak
Egy örökös diszjelét:
Add Isten, hogy sok századnak
Fény'be' lássa enyészét.

Bihar vmgye czimere alatt:

Várad! örülj, 's hálás szívvél vigy az égnek urához
Jó koronás uradért szívbeli áldozatot.

A' vendéglő szoba egyik oldalán átlátszólag régi dűledék falak ábrázolatja körül e' felírás volt: „a' meglegeedés és öröm.“

Másik felén egy pyramis megül előbukó arlequin tátott szájából e' szók fejlettek: „éljen az érdemes publikum!“

A' kert közepén levő nyárfán ugyan átlátszó betűkkel írva volt: „Éljenek uri vendégeim!“

Tíz óra tájban eső oszlatá-szét a' gyülekezetet. — Jövő vasárnap ezen kivilágítás ismételtetni fog, hogy a' pór-nép is részt vehessen a' mulatságban, minthogy ma nagy számmal tolakodván-be, a' vendéglőnek tetemes kárával foglalá-el a' vacsorálóknak szánt helyeket.

PESTI VIZSGÁLÓ.

A' 3-dik lófuttatás a' pesti gypen jun. 8-án délutáni ötödfélórától kezdve esti kilenczedfélig tartott. Nézők nagy számára nézve (a' páholyok majd mind telve voltak) és a' díjak tekintetéből is e' mai versenyt valóban pompásnak 's az ideiek között legszebbnek lehet mondani. 1) Az első hazafi díjért (100 ar. magyarhoni minden lóra) három futás történt. Első izben 3' 59" alatt Hunyady József gr. Gildroy ménje győzött Nádasdy Tam. gr. Childe Harold-ja ellen. 2-dik izben azonban 3' 53" alatt emez előző-meg Gildroyt, melly a' 3-dik izben vissza huzatván Childe Harold (lovasa Stone) maga járá körül a' pályát.

II.) A' királyi billikomnak (minden ausztriai és arab lóra) szerencsés nyertese (4' 48" alatt; két és fertály ang. mértföld) lön Széchenyi Istv. gr. Lionel ménje (lovasa Gilbert) Lamberg Rud. gr. Sarah-ja (2) és Nádasdy Tam. gr. Caroline-ja (3) ellen. Hunyady Józ. (Gildroy és Figaro), Nádasdy Tam. gr. (Fortuna), Széchenyi Istv. gr. (Ronda), Szerdahelyi Viktor (Sárga) lovaik visszahuzattak. — A' nyertes Lionel Károlyi Gy. gr. nevelése; 's hihetőleg ez a' legelső finomabb vérű honi ló, melly ezer aranyon adatott-el.

III.) I vadékversenben (aláíratott 1831-ben az ausztriai birodalomban 1832-ben született ivadékokra. — Tétel 100 ar. fele bánat) nyertes volt Liechtenstein Venczel herczeg által neveztetett Hunyady Józ. gr. Pirate-ja (2' 3" alatt 1 ang. mfd. lovasa James Jackson) Esterházy Kár. gr. Forfeit-ja ellen. — Sándor, Károlyi Gy. Hunyady J. Lamberg R. és Esterházy Józ. grófok bánatot fizettek.

IV.) A' Pest városi díjért (100 ar. egy ezüst ibrikben) három izbeli futás volt. Az 1-sőben (4' alatt) győzött Hunyady Józ. gr. Figarója Széchenyi Istv. gr. Rondája (2) és Nádasdy Tam. gr. Fair Duchesse (lovasa Stone) ellen. — 2-dik izben (3' 48" alatt) Fair Duchesse megelőző Figarót (2) és Rondát (3). — 3-dik izben Ronda visszahuzatván Fair Duchesse (3' 58" alatt) lett a' nyertes.

Az e' napra hirdetve volt Sándor-billikom, melly a' negyedik évi nyertesnek tulajdonává lesz, nem találkozáván rá kihívó az idén (a' 2-dik évben) Széchenyi Istv. gr. tavali nyertesnek birtokában maradt.

E' napi este a' nemzeti casino teremében a' királyi billikomnak tisztes emlékére pompás vacsora adatott, mellyre a' nemzeti casino és állat-tenyésztő társaság részvényesei 's vendégei közül 110 személy írta magát alá (boron és kenyeren kívül 3 ezüst ftjával). A' szép terem olly pompásan volt kivilágosítva, valamint farsangi táncmulatásoknál. Hosszában ékes szerekkel volt terítve az $\square$ forma asztal, melly a' jelen voltak által 10 órakor elfoglaltatott. A' banquet éjfélig tartott; melly közben Széchenyi Istv. gr. mint gazda ékes magyar köszöntéssel idévélő ő felségének uralkodó királyunknak ama nagy kegyességét, mellynek a' magyar országi állat-tenyésztő társaság köszöni nemcsak ezen intézet iránti pártfogását, hanem tagjává lételeét is, és az említett díjra kegyelmesen ajándékozott billikomot, mellyen domborult ezüst betűkkel e' magyar felírás olvasható: „a' magyar lótenyésztés előmozdítására. 1835.“ 's mellyből (mostani bortokosának rendelésére sampányi pezsgővel megtöltetvén) minden jelenlevő tele merité saját poharát. Valamint ezt ugy, a' m. gróf által fens. Nádorunk egészségére mondott köszöntést, ismételt harsány „éljen“ kiáltás kísérte; erre következtek az állat-tenyésztő társaság m. előülője, igazgató tagjai, részvényesei a' jelenvolt m. országi hadi kormányzó 's a' t. 's több más angol, és olasz vendégek egészségökért üritett idévélő poharak, mellyeket a' kísérő harsány trombita-szók még hatóbbakká tettek.

A' 4-dik lóverseny jun. 11-én ment végbe, mi iránt bővebb tudósítást jövő lapunkban fogunk adni. Addig is említjük, hogy az asszony-ságok billikomát Széchenyi Istv. gr.; a' Károlyi-Széchenyiekét Hunyady Józ. gr. nyerte.

SZINÉSZET.

Magyar Játékszin.

Figyelmeztetés. A' budai színházban jövő hétfőn jun. 15-én egyik kedvelt színészünk Tóth István ur jutalmi játékaul elő fog adatni: „Negyven rabló — vagy — Soncha barlangja“ melodrama 4 felv. kar-dalokkal és tánczokkal. Eredeti szerzője Treuholt Károly; muzsikáját írta Roser Ferencz. — E' látványos nagy darab a' német publikum nagyobb részének tetszését nyervén hasonlót remélhetni magyar közönségünknel is.

Budán junius 9-én Rossininak hős daljátéka „Tancred“ adatott Bántó Sámuel fordítása szerint. E' daljátéknak mennél előbb szinpadunkra jövetelét elősegíteni kívánván Tancred szerepét Szerdahelyi ur játssza. Több izben említett jeles tehetségei kezeskedtek, hogy a' vállalatnak meg fog felelni, 's reményünknek (leszámitván egyébiránt e' mély altra irt szerepnek Sz. ur organumához nem elég sikerrel alkalmazhatóságát, 's azon vissza tetszést, melly ezen eredetileg asszonyi hangra irt szerepnek férjfi által előadatásából gerjedett bennünk, 's mi által az csakugyan sokat veszt érdekéből) a' derék Sz. ur valóban minden tekintetben meg is felelt. (Halljuk, hogy e' szerepet jövődre egy kezdő, de szép szavú dalszínészné fogja adni.) Déryné assz. (Amenaide) ma legtündöklőbben mutathatá szavának csengését, tisztaságát, lágyságát, 's hajlékonyságát. Minden énekeiben tapasztalt pontosságán kívül leginkább a' 2-dik felvonásban énekelt bravour-ariája zajos tapsokra méltatott. Lendvay ur (Argirio) ma ismét teljes pontossággal vivé szerepét. A' 2-dik felvonásban Tancreddal énekelt nehéz duettja különösen jól sikerült. Gyenge de kellemes lágy hangja mindenkor kedves leend a' publicum előtt; 's nem ok nélkül ohajtjuk tartós szorgalma mellett organumának további miveltetését. Szilágyi ur (Orbassano) helyesen felelt-meg szerepének; játékát érdekesebbé teendi, ha azzal több elevenséget, tüzeőbb módot párosítand. A' kar (kivevén több helyen a' pianóra nem fordított figyelmet, 's a' tenor magos G és A hangoknak nem elég tisztaságát) hasonlólag jól viselé magát. Tisztelve láttuk abban Udvarhelyi, Szentpétery és Bartha uraknak igen sikeres részvételét. Mogyorósy I. a. hirtelen támadt rekedtsége miatt Isaura szerepét Telepiné assz. volt szives felvállalni. Nézók nagy számmal; a' páholysok valamennyin elfoglalva. E' mutatvány bérlet-szünettel adatott. — 10-én „Yelya“ melodrama jött szinpadra. A' czimzerepben Déryné assz. jeles mimikai tehetségének újabb tanúji valánk.

HANGÁSZAT.

Serwaczinsky Szaniszló és Amtmann P. ur Pesten a' kisebb redut-teremben jun. 7-én estve 7 órakor igen érdekes concertet adtak. A' gyönyörű idő többnyire szabadra csalá a' Budapestieket, 's nem vala feltűnő, hogy a' hallgatók száma mérsékelt volt. Az 1-ső szakaszban Lipinski első nagy concertjának (melly f. Miklós orosz czárnak van ajálva) első darabját az egész kar kíséretével Serw. ur játssza. — 2) Amtmann ur saját szerzeményű igen jeles flauta-változatokat játszott Rossini „Donna del Lago“ operájából vett themára. —

3) Minkné assz. dal-változatokat énekelt. — 4) Boutibonne Jeanette k. a. Hummelnek szép septettjéből egy darabot játszott szokott jelességével. — A' II-dik szakaszban Wallnöfer ur bécsi vendégünk (aranymives) Thalberg ur által muzsikára tett dalt („a' vadász háza") énekle. Taval is hallottuk már szép bariton szavát a' nemzeti casinóban. Most a' zajgó tapsok után Rossini „szevillai borbélyából“ Figaro ariáját a' hallgatók nagy mulattatására olasz szeszélylyel köztetszésre éneklé. A' klavir-kiséretet mindkétszer maga játszá. — 2) Amtmann ur Fürstenau flauta-concertjának egyik darabját adá elő. — 3) Leynsitt l. a. kedvelt színésznénk egy rövid német költeményt declamált. — 4) Pechatscheck gyönyörű változatait Schubert gyászkerengőjére a' jeles Serwaczinsky ur játszá, ki valamint az elsőben nevezett nehéz concertban, ugy itt is remek művészségét, melyet mindenki egy szívvél ismer-el, ujalag bizonyítá. Mind ő mind Amtmann ur valódi muzsikai éldeletet szerze e' jeles darabok előadásával a' műértőknek, 's méltán örülhettünk, hogy valahára ismét illy remek hangszerzeményeket hallhattunk nyilvános concertünkben.

Hangverseny Nagyváradon Kazinczy emlékszobrára. Junius 1-jén volt szándéka egy dilettans váradi társaságnak hangversenyt adni, melyből a' beveendő jövedelmet bold. Kazinczynk emlékszobra költségeire szánták volt. Visszavonván magokat azonban több dilettans énekesnek, e' szép szándék teljesülése nem mehetett; biztosan reméljük azonban, hogy a' szép cél újabb ösztönt fog adni a' dicéretes szándéknak létesítésére, 's kettős sikerrel munkálódik majd a' hazafiságos buzgalom. Hasonló szép tettet számtalanszor olvasunk a' külföldi hírlapokban; mért ne lehetne honosink felől is illyesmit reménylenünk?!

T Á N C Z.

Pesten a' városi kisebb redut-teremben jun. 8-án (pünköst hétfőn) nyári táncmulatság adatott e' czim alatt: „Flora virág-innepe.“ Bemeneti díj: délig váltott билет 3 huszas; este 1 ft. 20 kr. ezüstben. — Fischer ur a' terem bérlője mind a' lépcsőket mind a' tornácot és terem részeit (valamint tavat) csinosan felékesíté a' legszebb virágokkal 's más egyéb zöldelő növényekkel, igyekezvén mennyire lehetett e' táncmulatságnak adott czimet megfelelőleg szembe is tüntetni. Azonban nemcsak a' szabad vidékekre csalogó gyönyörű idő, a' ligetszugban mai napon tartott bucsú, a' löfuttatás és casinói lakoma annyira megosztották a' közönséget, hogy vendég csak igen kevés jelent-meg. Talán többen gyűltek volna egybe, ha a' haszonbérli ur a' bemenet díját alábbra szállítja-le.

D I V A T.

Parisban nyári táncmulatságra vagy könnyű látogatói öltözetre apró rajzú himzett musselint, apró virágú fehér jaconetet vesznek. A' nagy rajzú szövetek egészen száműzetnek. — Az ékes világ nagy ernyőjű kalapokat visel; a' kalap oldalai igen mélyen takarják az arcokat, de azért nagyon öblösek. Ritkán látni capote-kalapot csipke-tüll fátyol nélkül. A' szalma kalapok számosak; a' bélés sárga, rózsza vagy fehér színnel vegyes. A' ris-szalma kalap virág-füzérrel ékesítetik; más capote-kalapokon szalagok diszlenek gros-de-naples-ből vagy fehér musselinből citrom színű selyemmel szegve; a' couliássák citrom színű selyemmel béleltetnek.

Tánczra's látogatóra fehér ruhák hasonló színű musselin pelerinnel számosan vétetnek. A' pelerin szegélyébe széles szalag huzatik.

Egy ékes ris-szalma-kalapon két sárga toll, csipkés szélű szalag, 's az ernyő alatt sárga-rózsza boglár diszlott; a' másik szép kék-rózsza színű szalaggal tavaszi és tengerfoki virág-boglárral volt ékesítve. Látszatnak páva és paradicsom tollas kalapok is.

Figyelmeztetés. Folyóiratunk divatképei, 's minden bécsi és parisi új izlés szerint dolgozik Keresztessy Samuel ur asszonyi szabó Pesten. Lakik régi szállásán a' váci utszában 39-dik szám alatt Kappel házában, által ellenében a' mostani új vendégfogadónak „a' nádorhoz“ — mely a' múlt hónapban nyitott meg Schedius (az előtti Gabler) házában. Mire minden tévedés elkerülhetése végett ismét figyelmeztetjük a' t. közönséget.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.